

HEMŞİRELERİN KANITA DAYALI HEMŞİRELİK UYGULAMALARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**Esin SEVGİ DOĞAN*****Aynur CİN******Hatice DEMİRAG*******Meral FİDAN UÇAN********Özet**

Giriş ve Amaç: Günümüzde tüm alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da bilgiler hızla yenilenmekte ve gelişmektedir. Bu durum sağlık alanında gelenekselden ziyade kanıta dayalı uygulamalara doğru eğilimi arttırmaktadır. Bu araştırmanın amacı; hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını değerlendirmektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışma, Ekim 2018-Ocak 2019 tarihleri arasında bir devlet hastanesinde çalışan 63 hemşire ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri “Hemşire Tanıtım Formu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ)” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi ve korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 28,48±6,28 yıldır. Hemşirelerin %88,9’u kadın, %90,5’i lisans mezunu ve %54’ü bekardır. Hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalamasının 61,46±8,08 olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerden kanıta dayalı uygulamalara yönelik eğitim alanların, klinik uygulamalarında kanıta dayalı uygulamaları kullananların ve kanıta dayalı bakım vermenin iş yoğunluğunu olumsuz etkileyebileceği düşüncesine sahip olmayanların KDHYTÖ toplam puanları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları orta düzeyde bulunmuştur. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik eğitim alan ve klinik uygulamalarında kanıta dayalı uygulamaları kullandıklarını belirtenlerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları daha olumlu çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Kanıta dayalı hemşirelik, Tutum.

INVESTIGATION OF NURSES' ATTITUDES TOWARD EVIDENCE-BASED NURSING PRACTICES**Abstract**

Background and Aim: Today, information in the field of health as in all areas is being renewed and developed rapidly. This increases the trend towards evidence-based practices rather than traditional ones in the field of health. The aim of this research to evaluate the attitudes of nurses towards evidence-based nursing.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with 63 nurses working in a public hospital between October 2018-January 2019. The data of the study was collected with “Nurse Identification Form” and “Evidence-Based Attitude Scale towards Nursing (EBASN)”. Number, percentage, mean and standard deviation, Mann Whitney U test, Kruskal Willes test and correlation analysis was used to evaluate the data.

* Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ORCID: 0000-0003-0901-3062, esinsevgi1990@hotmail.com

** Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, ORCID: 0000-0002-5861-0421, aynurcin@gumushane.edu.tr

*** Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, ORCID: 0000-0002-2393-563X, hatice_etbas@hotmail.com

**** Hemşire, Gümüşhane Devlet Hastanesi, ORCID:0000-0002-9688-5039, meralucan58@gmail.com

Araştırma Makalesi.

Sayfa Sayısı: 612-622

Makale Geliş Tarihi: 15.02.2021

Makale Kabul Tarihi: 23.03.2021

Makale Yayın Tarihi:05.05.2021

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Findings: The mean age of the nurses participating in the study was 28.48±6.28 years. 88.9% of them are women, 90.5% are under graduate and 54% are single. It was determined that the EBASN total score average of the nurses was 61.46 ± 8.08. Among the nurses participating in the study, those who received evidence-based practices, those who used evidence-based practices in clinical practices, and those who did not think that evidence-based care could adversely affect the workload were found to have significantly higher total scores of the EBASN.

Results: Attitudes of nurses towards evidence-based nursing were moderate. The attitudes of those who received evidence-based nursing training and stated that they used evidence-based practices in their clinical practices were more positive in terms of evidence-based nursing.

Keywords: Keywords: Nurse, evidence-based nursing, attitude.

1. Giriş

Kanıt dayalı uygulama, sağlık çalışanlarının kendilerini güncellemelerine, hastanın ihtiyaçlarını ve seçimlerini de göz önünde bulundurarak etkili klinik kararlar vermesine yardımcı olan bir süreçtir (Ashktorab,2015; Levin, 2010:117). Aynı zamanda sağlık sonuçlarını, hizmet kalitesini, hasta güvenliğini, klinik etkinliği ve çalışan performansını iyileştirmek için araştırma kanıtlarını, klinik uzmanlığı, hasta değerlerini ve tercihlerini birleştirerek en iyi ve geçerli kanıtların kullanıldığı bir problem çözme yaklaşımıdır (Melnyk: 2011). Diğer bir deyişle; kanıt temelli uygulama (EBP), Hemşirelerin bireysel ve mesleki gelişimini sağlamada, hastalara daha yüksek bakım kalitesi sağlayarak problem çözme yaklaşımını benimsemiş, maliyeti azaltmada sağlık çalışanlarının mevcut en güncel ve geçerli delillere dayandırılarak yaptığı uygulamaların bütünüdür (Fortney, 2014: 1832; Heydari, 2014: 325).

Hemşirelikte araştırmanın en iyi kanıtı, hemşirelikle ilgili hasta bakımı hizmetlerinin sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne yönelik kaliteli çalışma bulgularının sentezinden elde edilen bilgilerdir (Grove:2015). Hemşirelerin karar vermesinde önemli yer alan, hasta ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran araştırma temelli bilgilerin uygulanması kanıt dayalı hemşirelik olarak tanımlanabilir (Cullum, 2008:334). Kanıt dayalı uygulama, hemşirelik bakımında büyük fayda sağlayan bir araç olmakla birlikte, sağlık maliyetlerini ve klinik uygulamadaki değişkenliği azaltmaya yardımcı olur, ayrıca hemşirelik bakımı uygulamalarının kalitesini artırır (Parker, 2002:139). Ayrıca, bilimsel kanıtlara dayalı pratik yapan hemşireler hizmet sunumunda daha iyi kararlar vermektedir (Stokke, 2014:8). Kanıt dayalı uygulama bilgi ve becerileri güvenli, kaliteli hasta bakımı sağlamak açısından tüm hemşireler için gereklidir (Stevens: 2013).

Profesyonel bir meslek olan hemşireler açısından kanıt dayalı uygulamaların kullanımı bakımın kalitesinin artması, tıbbi hata olasılığının azalması, hasta memnuniyetinin artması ve maliyetlerin azalması bakımından oldukça önemlidir (Daştan, 2018:3). Ancak, kanıt dayalı uygulama kullanımının geliştirilebilmesi için hemşirelerde EBS'nin farkındalığı artırılmalı ve hemşirelerin EBS'ye yönelik olumlu bir tutum geliştirmeleri gerekmektedir (Cabana, 1999:1461).

Bu bağlamda, literatürde hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını değerlendiren araştırmalar olmasına rağmen, sayılarının artmasında yarar olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı; hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını değerlendirmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

- Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları nasıldır?
- Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Tipi: Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel tipte yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Bu çalışma Gümüşhane Devlet Hastanesinde Ekim 2018-Ocak 2019 tarihleri arasından yapılmıştır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evreninin Gümüşhane devlet hastanesinde çalışan tüm hemşireler oluşturmaktadır. Araştırmada, herhangi bir örneklem seçimi yapılmadı. Hastanede çalışan 63 hemşire (evrende yer alan tüm hemşireler) ile çalışma yapılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri “Hemşire Tanıtım Formu” ve “Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ)” ile toplanmıştır.

Hemşire Tanıtım Formu: Hemşirelerin sosyo demografik özelliklerini, meslekte çalışma süresini, bilimsel etkinliklere katılım durumunu sorgulayan sorulardan oluşmaktadır.

Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ): Ölçek 2011 yılından Ruzafa-Martinez, Lopez-Ibaorra ve Madrigal-Torres tarafından geliştirilmiştir (Ruzafa-Martínez, 2011). Ölçeğin uyarlaması ülkemiz için Ayhan ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçek üç alt boyuta sahiptir. Ölçekten en fazla 75, en az ise 15 puan alınabilmektedir. Kesme noktası bulunmayan ölçekten alınan puan arttıkça kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum olumlu yönde değişmektedir (Ayhan, 2015:21). Bu çalışmada ölçeğin tümü için Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı 0,897 olarak bulunmuştur.

2.5. Araştırmanın Etiği: Araştırmanın yapılabilmesi için Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Etik Kurulu'ndan (13/09/2018 tarih ve 2018/7 sayılı karar) ve araştırmanın yapıldığı İl Sağlık Müdürlüğü'nden (04/10/2018 tarihli ve 38032705/044/168 sayılı) yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelere çalışmanın amaç ve yararları çalışmadaki rolleri açıklanarak yazılı onayları alınmıştır.

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiş olup anlamlılık % 5 hata payı ile $p < 0,05$ düzeyinde kabul edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, aritmetik

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

ortalama, standart sapma, minimum, maksimumun değerler, gibi tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

2.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma bir ilçe devlet hastanesinde yürütüldüğü için çalışmanın sonuçları sadece bu hastanede çalışan hemşireler için geçerlidir. Araştırma örnekleminin küçük olması diğer bir sınırlılıktır. Bu nedenle tüm hemşirelere genellenemez. Buna ek olarak, sadece hemşirelerin ifadelerinden elde edilen veriler yer almaktadır. Gözleme dayalı bulgular yer almamaktadır. Çalışmanın bu sınırlılıklarına rağmen araştırma bulgularının, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik yapılacak araştırmalara ve eğitim programlarına yol göstermesi açısından önemli katkısı olabileceği düşünülmektedir.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri (n=63)

Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	56	88,9
Erkek	7	11,9
Medeni durum		
Evli	29	46
Bekar	34	54
Eğitim durumu		
Orta Öğrenim	3	4,8
Önlisans	3	4,8
Lisans	57	90,5
Çalışılan Birim		
Dahili birim	35	55,6
Cerrahi birim	18	28,6
İdari birim	10	15,9
Klinikte çalışma yılı		
1 yıldan az	22	34,9
1-5 yıl	35	55,6
6 yıldan fazla	6	9,5
Kanıta dayalı hemşireliği yönelik eğitim alma durumu		
Evet	36	57,1
Hayır	27	42,9
Bilimsel toplantılara katılma		
Evet	15	23,8
Hayır	48	76,2
Mesleğe ait birliklere üyelik		
Evet	45	71,4
Hayır	18	28,6
Klinik bakım verme sürecinizde kanıta dayalı uygulamaları kullanma durumu		
Evet	45	71,4
Hayır	18	28,6

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)		
Kanıtaya dayalı uygulamaların hemşirelik bakım kalitesini arttıracığına inanma durumu		
Evet	59	97,7
Hayır	4	6,3
Kanıtaya dayalı bakım vermenin iş yoğunluğunuza olumsuz etkileyeceğini düşünme durumu		
Evet	12	19
Hayır	51	81
Yaş (yıl) Ort ± SS ve min-max: 28,48±6,28 (21-49)		

*p<0,05 KW:Kruskal Wallis

**p<0,01U: Mann Whitney U

***Ortalama ± Standart Sapma=Ort± SS

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaşları 21-49 yaşları arasında değişmekte olup, ortalama 28,48±6,28 yıl olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılanların %88,9'u kadın, %54'ü bekar, %90,5'i lisans mezunudur. Çalışmaya katılanların %55,6'sı dahili birimlerde, %28,6'sı cerrahi birimlerde ve % 15,9'u idari birimde görev yapmaktadır. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası 1- 5 yıldır hemşire olarak çalışmaktadır.

Araştırmaya katılanların %57,1'i kanıtaya dayalı hemşireliğe yönelik eğitim aldığını, %76,2' si bilimsel toplantılara katılmadığını, %71,4'ü mesleğine ait bir üyeliğinin olduğunu, %71,4'ü klinik bakım verme sürecinde kanıtaya dayalı uygulamaları kullandığını, %97,7'si kanıtaya dayalı hemşirelik uygulamalarının hemşirelik bakım kalitesini arttıracığına inandıklarını, %81'i kanıtaya dayalı bakım vermenin iş yoğunluğunu olumsuz etkilemeyeceğini düşündüklerini ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin Kanıtaya Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nden (KDHYTÖ) Aldıkları Puanlar (n=63)

KDHYTÖ ve alt boyutları	Min-max	Ort± SS
Kanıtaya dayalı hemşireliğe yönelik inanç	21,00-35,00	29,05±4,12
Uygulama niyeti	11,00-20,00	15,70±2,69
Duygular	9,00-20,00	16,71±2,71
Ölçek toplam	45,00-75,00	61,46±8,08

*Ortalama ± Standart Sapma=Ort± SS

Kanıtaya Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyut puanları 9-35 arasında bulunmuştur. Araştırmaya katılan hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamasının 61,46±8,08 olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin KDHYTÖ alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde en yüksek puanı "kanıtaya dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler" alt boyutundan (29,05±4,12) ve en düşük puanı ise "kanıtaya dayalı uygulama niyeti (15,70±2,69)" alt boyutundan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nden (KDHYTÖ) Aldıkları Puanlar Arasındaki Fark (n=63)

	Ölçek toplam	Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç	Uygulama niyeti	Duygular
Cinsiyet				
Kadın (56)	32,77	32,20	33,40	32,07
Erkek (7)	25,86	30,43	20,55	31,43
	u=153,000 p= 0,360	u=185,000 p= 0,822	u=115,500 p= 0,078	u=192,000 p= 0,940
Medeni durum				
Evlü (29)	33,69	34,05	33,53	33,55
Bekar (34)	30,56	30,25	30,69	30,68
	u=444,000 p= 0,498	u=433,500 p= 0,402	u=448,500 p= 0,535	u=448,000 p= 0,526
Çalışılan Birim				
Dahili birim (35)	31,28	30,43	34,34	33,10
Cerrahi birim (18)	33,00	36,44	31,47	31,44
İdari birim (10)	27,40	29,50	32,50	29,15
	KW=,753 p= 0,686	KW=1,564 p= 0,457	KW=2,198 p= 0,333	KW=0,410 p= 0,818
Klinikte çalışma yılı				
1 yıldan az (22)	36,02	37,16	37,14	31,34
1-5 yıl (35)	29,54	28,01	28,64	33,74
6 yıldan fazla (6)	31,58	36,03	27,40	24,25
	KW=1,698 p= 0,428	KW=3,889 p= 0,143	KW=2,938 p= 0,230	KW=1,478 p= 0,478
Kanıta dayalı hemşireliği yönelik eğitim alma durumu				
Evet (36)	37,36	36,29	37,90	36,29
Hayır (27)	24,85	26,28	24,13	26,28
	u=293,000 p= 0,007**	u=709,500 p= 0,028*	u=273,500 p= 0,003**	u=331,500 p= 0,028*
Bilimsel toplantılara katılma				
Evet (15)	34,30	31,60	39,60	31,90
Hayır (48)	31,28	32,13	29,63	32,03
	u=325,500 p= 0,577	u=474,000 p= 0,921	u=246,000 p= 0,063	u=358,500 p= 0,980
Mesleğe ait birliklere üyelik				
Evet (45)	33,18	33,32	32,83	32,82
Hayır (18)	29,06	28,69	29,92	29,94
	u=352,000 p= 0,419	u=345,500 p= 0,355	u=367,500 p= 0,564	u=368,000 p= 0,565
Klinik bakım verme sürecinizde kanıta dayalı uygulamaları kullanma durumu				
Evet (45)	35,60	35,33	37,50	32,64
Hayır (18)	23,00	23,67	16,25	30,39
	u=243,000 p= 0,014*	u=255,000 p= 0,020*	u=157,000 p= 0,000**	u=379,000 p= 0,652
Kanıta dayalı bakım vermenin iş yoğunluğunuzu olumsuz etkileyeceğini düşünme durumu				
Evet (12)	21,67	23,71	24,46	23,25
Hayır (51)	34,43	33,95	33,77	34,06
	u=182,000 p= 0,030*	u=206,500 p= 0,075	u=215,500 p= 0,109	u=201,000 p= 0,061

*p<0,05 KW:Kruskal Wallis

**p<0,01U: Mann Whitney U

... Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet, medeni durumu, çalıştığı birim, klinikte çalışma yılı, çalışılan birim, bilimsel toplantılara katılma, mesleğe ait birliklere üyelik durumuna göre KDHYTÖ puanları açısından anlamlı fark bulunmazken ($p<0,05$); hemşirelerden kanıta dayalı uygulamalara yönelik eğitim alanların, klinik uygulamalarında kanıta dayalı uygulamaları kullananların ve kanıta dayalı bakım vermenin iş yoğunluğunu olumsuz etkileyebileceği düşüncesine sahip olmayanların KDHYTÖ toplam puanları ($p<0,05$) anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 3).

Tablo 4. Hemşirelerin Yaş ile Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nden (KDHYTÖ) Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyon (n=63)

	Ölçek toplam	Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç	Uygulama niyeti	Duygular
Yaş	0,015*	0,047*	-0,054	0,089

* $p<0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaşı ile KDHYTÖ toplam puanları($p<0,05$) ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklenti alt boyut puanları($p<0,05$) arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur (Tablo 4).

4. Tartışma

Literatürde klinik ortamlarda kanıta dayalı uygulamaları kullanmada zorlukların olduğu gösterilmiştir (Koehn,2008:209). Hemşireler açısından en büyük engeller, zamanın olmaması, araştırma kanıtlarını bulma ve yönetme becerilerinin olmamasıdır (Dalheim, 2012:1). Dil engelleri, araştırma bulgularına erişememe, yorumlayamama, kullanamama ve kanıta dayalı uygulamalar ile ilgili bilgi eksikliği gibi diğer engeller de rapor edilmiştir (Ammouri, 2014:537; McGinty,2008:162). Hemşirelerin bakım süreçlerinde kanıta dayalı uygulamaları yansıtabilmeleri için kanıta dayalı uygulamalara yönelik olumlu tutum geliştirmeleri oldukça önemlidir (Ruzafa-Martínez, 2011:664).

Araştırmaya katılan bireylerin bilimsel toplantılara katılım oranları düşük olup, Kuuppeloma ve Tuomi'nin (2005) yaptıkları araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Kuuppelomäki, 2003:594). Daştan ve Hintistan (2018) yaptıkları araştırmada bilimsel toplantılara katılım oranı yüksek bulunmuştur (Daştan,2018:4). Bu farklılığın araştırmaların yapıldığı hastanelerin bulunduğu bölgeden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Umman'da yapılan bir araştırmada; hemşirelerin % 83'ü internette araştırmada orta derecede başarıyken, hemşirelerin sadece %36'sının veri tabanlarını kullanarak yeterli arama becerisine sahip olduğu saptanmıştır (Ammouri, 2014:537). Ayrıca, bulgular

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

hemşirelerin bilgi ve becerilerde daha düşük, tutumlarda ise orta düzeyde puan aldığını göstermiştir. Suudi Arabistan’da aynı konuyla ilgili başka bir çalışmada, hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalar hakkında orta düzeyde bilgiye sahip oldukları, ancak kanıta dayalı uygulamalara karşı olumsuz tutumları olduğu saptanmıştır (Grove: 2015). Oulu Üniversitesi’nde gerçekleştirilen bir çalışmada kanıta dayalı eğitim müdahalesinin acil servis hemşirelerinin EBP’ye yönelik tutumları, bilgileri, becerileri, öz-yeterlik ve davranışları üzerindeki etkinliği değerlendirilmiştir. Deney grubu (n = 40) çok yönlü bir EBP eğitimi, kontrol grubuna (n=40) kendi kendine yönelik bir EBP eğitimi verilmiştir. Eğitim sonuçları eğitimden hemen sonra, 6 ay ve 12 ay sonra tekrar değerlendirilmiştir. Acil servis hemşirelerinin EBP tutum, bilgi, beceri ve öz yeterlilik puanları başlangıçtaki seviyeden daha yüksek bulunmuştur. Eğitimden hemen sonra ve eğitimden 6 ve 12 ay sonra yapılan değerlendirmelerde EBP bilgisi deney grubunda daha yüksek bulunmuştur. Değerlendirme sonrası 6 aylık ölçüm noktasında öz yeterlik ve davranış; 12 aylık ölçüm noktasında EBP tutumları ve becerileri açısından gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Çalışma sonucunda EBP eğitim müdahalelerinin acil servis hemşirelerinin EBP bilgilerini, becerilerini ve davranışlarını geliştirdiği ve hastalara fayda sağladığı saptanmıştır. Çalışma sonucunda acil servis hemşirelerinde EBP’yi teşvik etmek için çok yönlü öğrenme stratejileri kullanan eğitimsel müdahaleler tavsiye edilmektedir. Araştırmamıza katılan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları olumlu bulunmuştur. Özellikle kanıta dayalı hemşireliğe yönelik eğitim alan ve klinik uygulamalarında kanıta dayalı uygulamaları kullandıklarını belirtenlerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları daha olumlu saptanmıştır. Araştırmamız, yapılan başka çalışmaların sonuçları açısından benzerlik göstermektedir (Koota: 2020).

Literatürde hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını inceleyen bir çok araştırma bulunmaktadır (Ruzafa-Martínez, 2011; Ayhan, 2015; Kuuppelomäki, 2003; Brown, 2009; Thiel,2008; Durmuş, 2017; Koehn,2008; Küçüköğlü, 2017; Yılmaz:2018; Koota:2020). Bu çalışmanın sonuçları literatür ile benzerlik göstermekte olup olumlu yöndedir. Buna karşın yapılan kimi araştırmalarda (Grove:2015, Breimaier, 2011:1744) ise hemşirelerin tutumlarının olumsuz yönde olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin KDHYTÖ alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde en yüksek puanı “kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç” alt boyutundan ve en düşük puanı ise “kanıta dayalı uygulama niyeti (15,70±2,69)” alt boyutundan aldıkları görülmekte olup literatür (Daştan,2018:5;Küçüköğlü, 2017:5; Yılmaz: 2018) ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada cinsiyet, medeni durum ve çalışılan birimin hemşirelerinin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarını etkilemediği saptanmıştır. Literatürdeki araştırmalarda da cinsiyet, medeni durum ve çalışılan birimin hemşirelerinin kanıta dayalı uygulamalara yönelik

tutumlarını etkilemediği saptanmıştır (Daştan 2018:6; Durmuş, 2017:654; Küçükoğlu, 2017:5). Bu araştırmada hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma durumunun ve bu konuya yönelik eğitim alma durumunun hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik tutumunu etkileyen faktörlerden ikisi olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan kimi araştırmalarda da benzer sonuçlar olduğu görülmektedir (Kuuppelomäki, 2003:593; Breimaier, 2011:1744, Gerçek, 2016: 50-6). Bu sonuç, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik eğitim alan ve aldıkları eğitim sonucunda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını aktif olarak kullanan hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik bilgi ve farkındalığının artışı ile açıklanabilir.

Bu araştırmada yaşın artmasının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Literatürde benzer araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir (Yılmaz:2018; Özdemir, 2009:319). Bu sonuçlardan farklı olarak, Daştan ve Hintistan'ın (2018) yaptıkları araştırmada yaş grupları arasında kanıta dayalı hemşireliğe yönelik anlamlı fark olmadığı bulunmuştur (Daştan, 2018:6). Bu sonuç, yaşlanma ile birlikte bireylerin bilgi birimlerinin arttırması ile açıklanabilir.

Kanıta dayalı uygulama, hemşirelik uygulamaları ve karar vermede güveni artırmak açısından hasta bakımının genel kalitesinin iyileştirilmesinde önemlidir. Hemşireler arasında kanıta dayalı uygulamanın önündeki dört bireysel engelin; hemşirelerin bilgi eksikliği, kanıta dayalı uygulamaların kullanımı ile ilgili beceri, farkındalık ve profesyonel meslek özelliği eksikliği, hemşirelerin EBP kullanımında davranış ve deneyim eksikliği, EBP kullanımı ve uygulamadaki dil engeli olduğu ifade edilmektedir. Hemşireler açısından bireysel engellerin kaldırılması ve kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının kullanımının arttırılması hasta bakımının genel kalitesinin iyileştirilmesinde yarar sağlayacaktır (Alatawi, 2020:35).

Sonuç

Araştırmaya katılan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir. Özellikle kanıta dayalı hemşireliğe yönelik eğitim almanın ve klinikte kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanmanın kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutumu etkilediği söylenebilir. Bu bağlamda, hemşirelerde kanıta dayalı uygulamalara yönelik olumlu tutumların geliştirilmesi için kanıta dayalı uygulamaların ne olduğu ve klinikteki kullanım alanlarına yönelik eğitimler düzenlenmesi, hemşirelerin çalıştığı kurumlarda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanımları konusunda desteklenmesi, hemşirelerin öğrencilik yıllarından itibaren kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları hakkında bilgilendirilmeleri, hemşirelik programlarının eğitim müfredatlarına kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları ve bunların kullanımı hakkında içeriklerin eklenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Alatawi M., Aljuhani E, Alsufiany F., Aleid K., Rawah R., Aljanabi S., Banakhar M. (2020). Barriers of Implementing Evidence-Based Practice in Nursing Profession: A Literature Review. American Journal of Nursing Science, S.9(1), s. 35-42
doi: 10.11648/j.ajns.20200901.16
- Ammouri, A.A., Raddaha, A.A., Dsouza, P., Geethakrishnan, R., Noronha, J.A., Obeidat A.A., Shakman L. (2014). Evidence-based practice: Knowledge, attitudes, practice and perceived barriers among nurses in Oman. Sultan Qaboos Univ Med J, S.14, s.537
- Ashktorab, T., Pashaepoor, S., Rassouli, M., & Alavi-Majid, H. (2015). Nursing students' competencies in evidence-based practice and its related factors. Nursing Midwifery Studies, S.4(4), s.23047 doi:10.17795/nmsjournal 23047
- Ayhan, Y., Kocaman, G., Bektaş, M. (2015). Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, S.17(2-3), s.21-35. (Erişim tarihi:04.02.2021):
[http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2015/3%20\(1\).pdf](http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2015/3%20(1).pdf)
- Breimaier, H.E., Halfens, R.J.G., Lohrmann, C. (2011). Nurses' wishes, knowledge, attitudes and perceived barriers on implementing research findings into practice among graduate nurses in Austria. J Clin Nurs. S.20(11-12), s.1744-56 doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03491.x
- Brown, C.E., Wickline, M.A., Ecoff, L., Glaser, D. (2009). Nursing practice, knowledge, attitudes and perceived barriers to evidence-based practice at an academic medical center. J Adv Nurs, S.65(2), s.371-81 doi: 10.1111/j.1365-2648.2008.04878.x
- Cabana, M.D., Rand, C.S., Powe N.R., Wu A.W., Wilson M.H., Abboud P.A., Rubin H.R. (1999). Why don't physicians follow clinical practice guidelines? A framework for improvement. JAMA, S. 282(15), s.1458-1465 doi: 10.1001/jama.282.15.1458.
- Cullum, N., Ciliska, D., Haynes, B., Marks, S. (2008). Evidence-based nursing: An introduction. 1st ed. (s. 334). Oxford Malden, MA: Wiley-Blackwell Publishing.
- Dalheim, A., Harthug, S., Nilsen, R.M., Nortvedt, M.W. (2012). Factors influencing the development of evidence-based practice among nurses: A self-report survey. BMC Health Serv Res, S.12, s.1
- Daştan, B., Hintistan, S. (2018). Dahiliye Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Kırsal Bölge Örneği. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, S.1(1), s. 1-9.
- Durmuş, M., Gerçek, A., Çiftci, N. (2017). Sağlık çalışanlarının problem çözme becerilerinin kanıta dayalı tutum algıları üzerindeki etkisi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(52), s. 648-661.
- Fortney, J.C., Pyne, J.M., Burgess, J.F. (2014). Population-level cost-effectiveness of implementing evidence-based practices into routine care. Health Services Research, S.49(6), s.1832-1851.
- Gerçek, E., Okursoy, A., & Dal, N.A. (2016). Awareness and attitudes of Turkish nursing students towards research and development in nursing. Nurse Educ Today, S.46(Supplement C), s.50-6 doi: 10.1016/j.nedt.2016.08.015
- Grove SK, Gray JR, Burns N. (2015). Understanding Nursing Research Building an Evidence-Based Practice, 6th ed. Amsterdam:Elsevier Inc.
- Hasheesh, M.O.A., Aburuz, M.E. (2016). Knowledge, attitude and practice of nurses towards evidence-based practice at al-medina, KSA. Jordan Med J, S.51(2), s. 47-56.
- Heydari, A., Mazlom, S.R., Ranjbar, H., Scurlack-Evans, L. (2014). A study of Iranian nurses' and midwives' knowledge, attitudes, and implementation of evidence-based practice: the time for change has arrived. Worldviews on Evidence-Based Nursing, S. 11(5), s. 325-331.
- Koehn, M.L., Lehman, K. (2008). Nurses' perceptions of evidence-based nursing practice. J Adv Nurs, S.62(2), s. 209-215 doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04589.x

- Koota, E. (2020). The development of an evidence-based practice educational intervention and its effectiveness on emergency nurses' attitudes, knowledge, skills, self-efficacy and behavior. *Acta Univ. Oul. D*, S. 1582 (Erişim tarihi:04.02.2021): <http://urn.fi/urn:isbn:9789526227177>
- Kuuppelomäki, M., Tuomi, J. (2003). Finnish nurses' views on their research activities. *J Clin Nurs*, S.12(4), s. 589-600 doi: 10.1016/j.ijnurstu.2004.06.001
- Küçükoğlu, S., Bükecik, T., Aytekin, A., Çeleb, A. (2017). Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, S. 14(1), s.1-8.
- Levin, R.F., Keefer, J.M., Marren, J., Vetter, M., Lauder, B., Sobolewski, S. (2010). Evidence-Based Practice Improvement Merging 2 Paradigms. *J Nurs Care Qual.*, S.25(2), s. 117-126.
- McGinty, J., Anderson G. (2008). Predictors of physician compliance with American Heart Association guidelines for acute myocardial infarction. *Crit. Care Nurs. Q.*, S. 31(2), s. 161-172.
- Melnyk, B.M., Fineout, E., Stillwell, S.B., Williamson, K.M. (2010). Evidence-based practice: Step by step: The seven steps of evidence-based practice. *Am J Nurs*, S. 110, s. 51-53.
- Melnyk, B.M., Fineout-Overholt, E. (2011). *Evidence-based Practice in Nursing and Healthcare: A Guide to Best Practice*, 2nd ed. Philadelphia:Lippincott Williams & Wilkins.
- Özdemir, L., Akdemir, N. (2009). Turkish nurses' utilization of research evidence in clinical practice and influencing factors. *International Nursing Review*, S.56, s. 319-325.
- Parker, J. (2002). Evidence-based nursing: a defence. *Nurs. Inq*, S. 9(3), s. 139-140.
- Ruzafa-Martínez, M., López-Iborra, L., Madrigal-Torres, M. (2011). Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: Development and psychometric testing in Spanish community nurses. *J Eval Clin Pract*, S. 17(4), s. 664-70 doi: 10.1111/j.1365-2753.2011.01677.x.
- Stevens, K.R. (2013). The impact of evidence-based practice in nursing and the next big ideas. *Online J. Issues Nurs.*, S.18(2), s.4
- Stokke, K., Olsen, N.R., Espehaug, B., Nortvedt, M.W. (2014). Evidence based practice beliefs and implementation among nurses: a cross-sectional study. *BMC Nursing*, S.13(1), s.8.
- Thiel, L., Ghosh, Y. (2008). Determining registered nurses' readiness for evidencebase practice. *Worldviews Evid Based Nurs*, S.5(4), s.182-92 doi: 10.1111/j.1741-6787.2008.00137.x
- Yılmaz, D., Düzgün, F., Dikmen, Y. (2018). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, S. 10(4), s. 713-719 doi:10.31067/0.2018.91.